

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

แม่น้ำกวัง เป็นลำน้ำที่มีต้นกำเนิดมาจากอำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านอำเภอบ้านธิและอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ก่อนจะไปบรรจบกับแม่น้ำปิงและลำน้ำแม่ทาที่บ้านสบทา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยมีความยาวทั้งสิ้น 110 กิโลเมตร อาจกล่าวได้ว่า แม่น้ำกวังเป็นเส้นเลือดใหญ่ที่หล่อเลี้ยงชีวิตชาวเมืองลำพูนมานานและยังเป็นลำน้ำที่ก่อเกิดแหล่งอารยธรรมหริภุญไชยและล้านนาอันยิ่งใหญ่

เดิมนั้นแม่น้ำกวังเป็นสายน้ำที่มีความใสสะอาด ชาวลำพูนได้ใช้น้ำจากแม่น้ำกวังเพื่อการอุปโภคและบริโภค การทำเกษตรกรรมต่างๆจนทำให้วิถีชีวิตของชาวลำพูนมีความผูกพันกับลำน้ำสายนี้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ริมฝั่งสองแม่น้ำกวัง แต่ในปัจจุบันนี้แม่น้ำกวังกำลังตกอยู่ในสภาพวิกฤติ เนื่องมาจากผลของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นเรื่องผลประโยชน์ โดยขาดการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นตามมา นับตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา น้ำในแม่น้ำกวังเกิดการเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นรุนแรง สาเหตุที่ทำให้แม่น้ำกวังมีคุณภาพน้ำต่ำลงจนเกิดปัญหาน้ำเสีย ส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของชุมชน (สุริย์ บุญญาอนุพงศ์, 2541) เพราะแม่น้ำกวังกลายเป็นที่ระบายน้ำเสียจากแหล่งชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูน สารเคมีจากการเกษตร รวมทั้งบรรดาร้านอาหารหลายสิบล้านที่ตั้งเรียงรายตลอดริมน้ำ อีกสาเหตุหนึ่งที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุแห่งปัญหา คือ การพัฒนาประเทศตามแผนกรพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ที่กำหนดให้มีการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคต่างๆ ก่อให้เกิดการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม โดยขาดการวางแผน การควบคุมคุณภาพระบบการจัดการโรงงานอุตสาหกรรมที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหามลพิษในเขตนิคมอุตสาหกรรมขึ้น และในเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เป็นแหล่งหนึ่งที่สร้างปัญหาน้ำเสียส่งผลกระทบต่อชาวบ้านที่อยู่โดยรอบแม่น้ำกวังที่ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวัง ได้แก่ บ้านศรีบุญยืน บ้านวังทอง บ้านช่างฆ้อง บ้านเวียงยอง บ้านหลวย จนถึงบ้านศรีเมืองยู๊ จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน ในช่วงปี 2540-2542 มีค่าบีโอดีเฉลี่ยรายปี ตลอดสายอยู่ระหว่าง 1.55 – 4.16 มก./ล ค่าสูงสุดที่ตรวจวัดได้คือ 10 มก./ล ที่

สะพานทำสิ่งให้ เขตอำเภอเมือง ในเดือนกุมภาพันธ์ 2542 จะเห็นได้ว่าคุณภาพของลำน้ำกวังตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมาเริ่มอยู่ในขั้นวิกฤติ คุณภาพของลำน้ำกวังจัดเป็นแหล่งน้ำผิวดินที่มีใช้ทะเลประเภทที่ 4 ตามมาตรฐานของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติซึ่งเป็นแหล่งที่ใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมและการใช้อุปโภคบริโภคต้องปรับปรุงคุณภาพเป็นพิเศษ และจากคำแถลงของกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปี 2548 ระบุว่า แม่น้ำกวังเป็นหนึ่งในแม่น้ำสายหลักที่พบว่าอยู่ในระดับความเสื่อมโทรมอย่างหนัก

แม่น้ำกวังมีสถานีตรวจวัดทั้งหมด 7 สถานี ทำการตรวจวัดคุณภาพน้ำตั้งแต่ปี 2537-2551 โดยค่าคุณภาพน้ำที่สำคัญของแม่น้ำกวัง ซึ่งตรวจสอบในปี 2551 เป็นดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าคุณภาพน้ำที่สำคัญของแม่น้ำกวัง ตรวจสอบในปี 2551

จุดตรวจวัด	ออกซิเจนละลาย (DO)	บีโอดี (BOD)
ปากแม่น้ำกวัง	6.1	1.7
สะพาน บ.ยู๋ใต้เทศบาลเมืองลำพูน	4.0	1.0
สะพานท่านาง ด้านเหนือเทศบาลเมืองลำพูน	2.0	2.0
สะพานใต้ จุดปล่อยน้ำทิ้งของนิคมลำพูน	3.7	2.2
ฝายน้ำล้นเหนือนิคมลำพูน	2.8	1.9
สะพาน บ.ริมกวัง	3.8	2.7
สะพาน บ.แม่หวาน	8.5	0.5
ค่ามาตรฐาน	ไม่น้อยกว่า 6.0	ไม่เกิน 1.5

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

การที่น้ำในแม่น้ำกวังมีคุณภาพลดต่ำลงและมีแนวโน้มที่จะมีปัญหารุนแรงขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่สองชายฝั่งอย่างมาก จำเป็นต้องมีการแก้ไขจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประชาชนชาวลำพูนเอง โดยเฉพาะประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานสองฝั่งแม่น้ำกวัง เนื่องจากมีโอกาสใกล้ชิดและได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทั้งสองฝั่งแม่น้ำกวังมากที่สุด ซึ่งสามารถช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาดของแม่น้ำกวังได้

นอกจากผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำกวังแล้ว ยังมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนเอง เนื่องจากแม่น้ำกวังเป็นแม่น้ำสายหลักที่ไหลผ่านเขตเทศบาลเมืองลำพูน ซึ่งก่อให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่น้ำกวังที่ไหลผ่านบริเวณหน้าวัดพระธาตุหริภุญไชย ซึ่งถือเป็นแหล่งโบราณสถานที่สำคัญอย่างยิ่งของจังหวัดลำพูน

ดังนั้น คำถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวังจะมีความเต็มใจที่จะบริจาคเงินเพื่อเป็นทุนในการดูแลรักษาแม่น้ำกวังหรือไม่ เพราะประชาชนเป็นผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำกวัง โดยที่ค่าความเต็มใจที่จะจ่ายที่ได้สามารถให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในด้านการจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาแม่น้ำกวังได้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. เพื่อประเมินค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการดูแลรักษาแม่น้ำกวังของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
3. เพื่อประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการดูแลรักษาแม่น้ำกวังของประชาชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวังในเขตเทศบาลนครลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไปของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน
2. ทำให้ทราบมูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายเพื่อการดูแลรักษาแม่น้ำกวัง
3. ทำให้ทราบมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของแม่น้ำกวัง